

ÇOCUKLARDA DİYAREYİ ÖNLEYEN YENİ ROTAVİRUS AŞILARI

Ayşe ÇEREKÇİ¹

Rotavirus; küçük çocuklarda önde gelen diyare etkeni olup tüm dünyada her yıl iki milyon kişinin hastaneye başvurmasına ve 500 bin ölüme ve neden olmaktadır. Rotavirus aşısı; 1990'ların sonundan beri ABD'de ulusal aşılama programına dahil edilmiştir. Ancak çocuklarda nadir de olsa intussepsiyona neden olduğunun tespit edilmesi üzerine programdan çıkarılmıştır.

Yayımlanan son çalışmalarda, iki yeni rotavirüs aşısının yüksek etkinlik gösterdiği, intussepsiyon gibi yan etkiler oluşturmadığı ve çocuk diyarelerini önleyebileceği belirtilmektedir.

Akut diyare, halen çocuklarda en önemli ölüm nedenidir. Rotaviruslar diyare olgularının 1/4'ünden sorumludur ve yüksek oranlarda ölüme yol açmaktadır. Diyareye bağlı mortalitenin yüksek olduğu ülkeler genellikle düşük gelir düzeyi ve sağlık hizmetlerine sahiptir. Etkili bir aşı beş yaş altı çocukların 2/3'ünde mortalite oranını azaltacaktır.

Gelişmiş ülkelerde rotavirus halen oldukça yaygındır. Beş yaş altındaki çocukların 1/4'ünden fazlası bir epizodla karşılaşmakta veya enfeksiyonu erişkin dönemde geçirmektedir. Bu ülkelerde rotavirus ölümleri çok nadir olmakla birlikte hastaneye yatış maliyetine ve iş gücü kaybına neden olmaktadır.

Lisans alan ilk rotavirus aşısı Rotashield, *Rhesus* maymun ve insan şuşlarından elde edilmiştir. Etkinlik ve maliyet analizi sonrası

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) rutin aşılama programına alınması önerilmiştir. Aşının piyasaya sürülmesini takiben yapılan süreyans çalışmalarında intussepsiyon insidansının artması üzerine aşı Ekim 1999'da uygulamadan kaldırılmıştır.

İki yeni aşı olan Rotateq (Merck) ve Rotarix'in (GSK) Faz III deneyleri yeni tamamlanmıştır. Her ikisi de canlı aşılarıdır ve yeni doğan (ilk 6-8 hafta) döneminde oral olarak uygulanmaktadır. Rotateq, insan ve domuz şuşlarının kombinasyonundan oluşmakta olup beş rotavirüs antijeni içermektedir ve üç doz uygulanmaktadır. Rotarix ise yalnızca insan şuşu içermekte olup 2. ve 4. aylarda olmak üzere toplam iki doz uygulanmaktadır.

Bu veriler her bir aşı için 60,000 den fazla çocuğun katıldığı çok merkezli çalışmalardan elde edilmiştir.

Rotarix, 11 Latin Amerika ülkesinde ve Finlandiya'da; Rotateq ise Finlandiya ve ABD'de çalışılmıştır. Her iki aşı da; rotavirüsüne bağlı şiddetli gastroenteritleri ve hastane başvurularını önlemede etkin (Rotateq %94, Rotarix %85) bulunmuştur. Yine her iki aşı da diyarelere bağlı hastane başvurularını (Rotateq %59, Rotarix %42) azaltmıştır.

Her iki aşının koruma profili gayet iyi bulunmakla beraber plasebo grubu ile kıyaslandığında; Rotarix, düşük oranda görülmekle beraber diyare

¹Yazışma Adresi: Asist.Ayşe Çerekçi, Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Salgın Hastalıklar Araştırma Müdürlüğü, Sıhhiye - Ankara
Tel: +90 312 458 2162 e-posta: dratezcan2001@yahoo.com

ve dehidratasyona; Rotateq aşısı ise ateş, diyare ve kana geçişe neden olabilmektedir. Sonuç olarak geniş gruplarda yapılan çalışmalarda intussepsiyon insidansında artışa rastlanmıştır. Ancak bu konuda aşılama sonrası s rveyans çalışmalarına ihtiyaç vardır.

Rotavirus aşılarının rutin aşılama takviminde diğer aşılar ile birlikte uygulanması için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Aşıların; difteri, tetanoz ve boğmaca aşıları ile beraber uygulanması iki çalışmada test edilmiştir. Rotateq aşı çalışmasında çalışma süresince oral polio aşısı alan çocuklar çalışma dışı bırakılırken, Rotarix aşı uygulaması için; oral polio aşısı alan çocuklar iki hafta beklenilmiştir. Bu durumun oral polio

aşısı uygulanan ülkelerde sorun olabileceği düşünülmektedir. Avrupa  lkeleri için rotavirus aşılarının, menenjit C ve pnömokok aşılarıyla beraber uygulanması denenmelidir.

Yeni rotavirus aşıları; rotavirus enfeksiyon mortalitesinin yüksek olduğu gelişmekte olan ülkeler için bir şans olarak görülmektedir. Afrika ve Bangladeş'de yapılması planlanan çalışmalar, aşıların bu yerleşim bölgelerinde uygulanmasının uygun olup olmadığını belirleyecektir. Hastalığın az görüldüğü gelişmiş ülkelerde ise rutin uygulamaya geçilmeden önce aşının; maliyet etkinlik, güvenlik ve kabul edilebilirliği gözden geçirilmelidir.

KAYNAK

Eurosurveillance, Vol 11, No 1, 19 January 2006.